

Liberalismen i dag

For di liberalismen har vært så individualistisk orientert, har den også vært svært rasjonalistisk. Dette har ført til at den har fått sterke innslag av antikerikalisme, særlig i katolske land. I protestantiske land har det imidlertid vært et klart pro-religiøst innslag i den liberale bevegelsen.

I det katolske Europa oppfattes fortsatt liberalismen i stor grad på en klassisk måte, og de liberale partiene er utpregede høyrepartier. I det protestantiske Europa og i Nord-Amerika oppfattes liberalismen hovedsakelig i sosial betydning, og de liberale partiene er sentrums- eller sentrumsvenstre-partier.

Den amerikanske filosofen John Rawls' *A Theory of Justice* fra 1971 regnes som et av det 20. århundres viktigste bidrag til politisk teori. Rawls' teori om rettferdighet forsvaret den liberale velferdsstaten.

Hans teori gjelder fordelingen av såkalte sosiale primærgoder, personlige og politiske friheter, yrkesmuligheter og samfunnsmessige posisjoner, inntekt og annen økonomisk godtgjørelse. For Rawls er frihet, yrkesmuligheter og inntekt nødvendige betingelser for å oppnå noe som helst.

Han argumenterer for at disse godene skal fordeles etter to sett av prinsipper. For det første skal enhver ha samme tilgang på det mest omfattende systemet av friheter som er forenlig med det tilsvarende systemet av friheter for andre.

For det andre skal sosiale og økonomiske ulikheter bare godtas hvis de er til størst fordel for de dårligst stilte og hvis de er knyttet til stillinger og posisjoner alle kan konkurrere om på like vilkår.

Rawls' bok utløste en omfattende politisk-filosofisk debatt. Blant annet har Rawls' Harvard-kollega, Robert Nozick, argumentert for at de fleste former for omfordeling er uforenlige med respekten for menneskelige rettigheter i boken *Anarchy, State and Utopia* fra 1974.

Diskusjonen mellom dem som tenker som Rawls og dem som tenker som Nozick er blitt særlig viktig i vestlige samfunn fordi den er så nært knyttet til velferdsstatens videre utvikling.

Libertarianisme Minimalstaten

I politisk filosofi er libertarianismen særlig forbundet med posisjonen som Robert Nozick utviklet i boken *Anarchy, State, and Utopia* fra 1974.

I denne boka tar Nozick til orde for å erstatte den moderne velferdsstaten med en såkalt minimalstat, bedre kjent på norsk som *nattvekterstaten*.

Etter Nozick har det vært gjort ulike forsøk på å forene Nozicks argumenter for minimalstaten med andre politiske teorier som peker i retning av en mer omfattende stat.

Det har resultert i utviklingen av et knippe såkalte venstrelibertarianske (*left-libertarian*) politiske teorier. De sistnevnte posisjonene har imidlertid hittil ikke hatt særlig mye innflytelse på det politiske ordsiftet.

Libertarianisme er også brukt som en samlebetegnelse på posisjoner innen filosofi og metafysikk som legger til grunn at mennesker har fri vilje.